

Fája vörösesbarna, gesztje felé sötétbarna, néha rajzoltos, sűrű, igen kemény, szilárd és szívós, ruganyos, finom, rövid rostú. Tükörsimára lehet fényezni, és ez a fényes felület nagyon tartós, a pácokat jól felveszi. Általában rendkívül tartós fa. A gesztkorhadás csak a nagyon idős példányokat támadja meg. Betegségek élete folyamán nem nagyon támadják meg. A napsütés és a hideg fiatal korában, nyolc-tizedik életévéig, veszedelmesek rá. A hideg különösen ártalmas rá, főleg ha nagyon sokat nyesik. Szigorú télen ráadásul még a gímszarvas, dámvad és őz, valamint a mezei nyulak és az üregi nyulak is nagyon rájárnak, leveleit, hajtásait lerágják, ami különösen az alig felcseperedett újulatra veszélyes. Ez a körülmény az oka annak, hogy a tiszafa az erdőkben nem túl gyakran fordul elő.

Habár a tiszafa nem tartozik a legfontosabb erdei növények közé, még-

sem érdemli meg, hogy az erdészek kevés figyelemben részesítsék, mert értékes és hasznos fa. Fáját az asztalosok, esztergályosok, hangszerkészítők és más, finom famunkákkal foglalkozók nagyra becsülik, mert a fényezést firnisz (kence) nélkül felveszi, ami aztán éppen olyan tartós, mint a festék. Feketére lehet pácolni, amikor még a fajsúly tekintetében is az ébenfával lesz egyenlővé. Mivel a tiszafa a németországi őserdőkben valamikor bőségesen volt található, azért – feketére festve – német ébenfának is nevezték. Az asztalos asztalokat, szekrényeket, nyeleket, dobozokat és más hasonlót házi eszközöket készítenek belőle, mert szép barnán ezett felülete igen tetszetős külsőt kölcsönöz neki, azonkívül rendkívül tartós is. Az esztergályos sakkfigurákat készítenek belőle, továbbá pipaszárazakat stb. A hangszerkészítő harántfuvolák, oboák, fagott és más hangszerek készítésére

használja. Azonkívül Németország némely vidékén, így például Salzburgban, Bajorországban sörös- és boroshordókat készítenek belőle. A lőpor feltalálása előtt szívóssága és ruganyossága miatt íjakat és számszeríjakat készítenek belőle. Egyébként a tiszafa a legreggebbi idők óta kezdve abban a gyanúban áll, hogy mérges növény. Francia orvosok legújabb kísérleteinek alapján mérges volta továbbra is gyanús.

Már Theophrastus megjegyezte, hogy a tiszafa levelei a kérődző állatokra veszélytelenek, tehát tűt a tehének, birkák, kecskék minden veszély nélkül fogyasztják, a lovak azonban mind leveleitől, mind bogyoitól elpusztulnak. Azt, hogy leveleinek és bogyoinak fogyasztása emberre nézve milyen veszélyes, néhány szomorú haláleset bizonyítja, ami mind a tiszafa mérges voltát támasztja alá.

Dr. Bartha Dénes

Szálaló erdőgazdálkodás

Az OEE Pest Megyei Magánerdő-gazdálkodási Csoportja és a Magán-erdészeti Szakosztály tagjai szálaló erdőgazdálkodási bemutaton vehettek részt a Pilisszentkereszt-i Erdészet erdőterületein.

Csépányi Péter, a Parkerdőgazdaság termelési és természetvédelmi főmérnöke tartott előadást a szálaló üzemmód elveiről, és mutatta be annak gyakorlati megvalósítását négy különböző erdei helyszínen.

A részletes tájékoztatón megtudhattuk, hogy a szálalást alapvetően a jobb termőhelyi adottságokkal rendelkező bükkösökben és tölgyesekben lehet alkalmazni, ahol a természetes felújítás egyébként is sikeres lehet.

A szálalás jellegzetessége, hogy a véghasználat és az erdőfelújítás nem egy rövid, néhány éves időszakot ölel fel, hanem a végtelenbe nyúlik, és mindig – kb. 5 évente – visszatéréssel történhet fakitermelés, és a természetes felújulás is folyamatossá válik.

A megvalósíthatóság speciális feladata a feltártság megteremtése, a közelítő utak, vagy inkább a „közelítő ösvények”

kijelölése és kialakítása, amelyet nagy teljesítményű traktorokra szerelt, kalapácsoló szárhúzóval „tolatva” végeznek el, kitarítva az akár 10-15 cm átmérőjű, útból eső fákat is.

Ezeket a közelítő utakat 5 évente célszerű karbantartani, de ezt a munkát a szálalásban történő közelítés maga is elvégzi.

A feltártság mellett a vad védelme és a vadkár megelőzése is fontos szempont. A vad védelmét a folytonossá váló, vegyes korú erdő jó búvóhelyei és a gazdag táplálékkinálat jelenti, a vadkárt pedig ugyanez az adottság mérsékeli, sőt a szarvasok besegítenek a bükkös- és tölgyesfelújításokban megjelenő nemkívánatos fajok, a kőrisek és a juharok visszaszorításában is, lévén, hogy ezen fajok rügyeit, illetve hajtásait előszeretettel rágják le, ezzel is csökkentve, illetve megszüntetve a természetes felújítások jelentős ápolási költségeit.

Furcsa fogalommal is meg kellett ismerkednünk, hogy „az újulat nem szempont”, mivel nincs egyidejű felújítási kötelezettség, és erről a gyakorlati tapasztalatok is meggyőzhetek bennünket, mivel az öreg, jó makktermő bükkfák változatos eloszlású hálózata következtében szinte tenyérnyi hely sem maradt, ahol ne lett volna elégséges, sőt sűrű a vegyes korú újulat.

A kivágandó faegyedeket egyedi törzsértékeléssel választják ki. Mivel az újulat és bizalmi elvként a kereskedelmi választékgigény sem szempont, így a fő rendező elv az egyes fa-törzsek várható fejlődése és élettartama, a folyamatos vegyeskorúság jövőbeni képének előrejelzése. Ez igazi erdészfeladat, hiszen amit most vágnak, azt a dedapáik ültették, és amit most ők alakítanak ki, azt az unokáik (is) fogják hasznosítani, végtelenítve ezzel az erdők korát és a nemzeti vagyon élettartamát is.

Mivel „az újulat nem szempont”, ezért az időszakos döntési kárt sem kell kínosan mérlegelni, mert az újulat itt úgyis mindig regenerálódik, és elég, ha a fakitermelők a kialakított

feltáró utak felé döntik a fákat, ahonnan a legallyazott törzseket már viszonylag könnyen ki lehet közelíteni az erdei rakodókra.

A 10-15 cm alatti oldalágak általában az erdőterületen maradnak, amelyek elkorhadva az erdei talajok humusztartalmát gazdagítják.

A tölgyesekben a szálaló üzemmód kérdése kicsit összetettebb, hiszen az indító bontóvágás után a tölgyújulat napfényt kap ugyan, de a talaj is nedvesedik, elősegítve ezzel a kőrisek és juharok elterjedését, a vaddisznók pedig felelszik a makkot, így azután a kisebb-nagyobb foltok induláskori bekerítése ajánlott.

A szálalás elterjesztésében a pilisiek úttörő feladatot vállaltak, hiszen az elviekben ismert, de a gyakorlatban nem alkalmazott gazdálkodási mód olyannyira új volt, hogy még üzemtervi előírásból sem volt, és a vágásérettségi kort is csak a 990-es technikai számmal tudták jelölni.

A szálalás bevezetése óta a Pilisszentkereszti Erdészet tevékenységének jövedelmezősége a támogatásoktól függetlenül is jelentősen javult, ezért ezt az erdőgazdálkodási módot az erdőgazdaság minden erre alkalmas erdejében bevezették vagy a bevezetését tervezik.

A részt vevő kollégák számára kellemes volt az idő, sokat tanultunk és jó ellátásban volt részünk, így azután *dr. Balázs István*, a Magánerdő csoport és a Szakosztály elnöke jó érzéssel köszönhette meg mindannyiunk nevében ezt az igen hasznos és tanulságos szakmai napot.

Dr. Czerny Károly

Erdészeti nyílt nap Egerben

„Igazi” erdővé változott az egri Érsekkert a „2011 Az erdők nemzetközi éve” alkalmából rendezett I. Erdészeti nyílt napon. Az EGERERDŐ Zrt. elsősorban az óvodásokkal és általános iskolásokkal szeretne volna megismertetni a cég tevékenységét.

Dr. Jung László vezérigazgató és *Habis László* polgármester köszöntötte a megjelenteket, majd *Horváth László* kormány megbízottal közösen elültették az év fáját, egy tiszafát.

Ezután a gyerekek birtokukba vehették az Érsekkertet, ahol kilenc állomáson vártuk őket. A növények leveleinek és terméseinek megismerése után a madárhangok felismerésében tehették próbára tudásukat. A különböző állatok preparátumainak és trófeáinak megtekintése mellett vadászkutyákat simogathattak.

A rovarokkal való ismerkedés legizgalmasabb része a szorgos méhek bemutatása volt egy valódi méhkaptárban.

Az erdész munkájából munka közben lehetett megfigyelni az aprítógépet, az LKT-t, de forwardert, rakodógépet és hasítógépet is bemutatunk a kihagyhatatlan motorfűrészek mellett. A mellékhaszonvételek közül teákat, lekvárokat, szörpöket és a

legkülönbözőbb erdei gyümölcsöket lehetett megkóstolni. Megmutattuk azt is, melyek a legfontosabb szabályok kirándulás közben, hogyan rakjunk tüzet, és mi mindenre kell figyelni az erdőben.

Mintegy 1500 óvodás, általános iskola és középiskola vett részt az Erdészeti nyílt napon, így becsléseink szerint a családokkal, szülőkkel és a többi látogatóval együtt több mint 2000-en jöttek el. Ahogy *dr. Jung László* a köszöntőjében mondta, lefordíthatunk az erdő különleges, nemzetközi nyelvét magyarra. Hiszen „amikor a tölgyet kivágják, az egész erdő visszhangzik az esésétől, de száz makkot vet csöndben egy észrevétlen szellő” (*Thomas Carlyle*).

